

FORSKNING SÄKRAR FISK FÖR FRAMTIDEN

Akvakulturområdet är ett av världens snabbast växande livsmedelsproduktionsområden. Ungefär hälften av den fisk som konsumeras i världen i dag är odlad och efterfrågan ökar i takt med att den vilda fiskfångsten minskar världen över. På SLU arbetar forskare både med att se över de vilda fiskbestånden och ta fram hållbara fiskodlingssystem.

Text: Anna-Karin Hallgren
Foto: Olavi Kaljuste

Meny är sedan i våras en del av SLU:s uppdragsutbildning och ingår i universitetets satsning på mat. Nu riktas blickarna i allt större utsträckning mot fisken. I Sverige kan vi inte odla fisk i havet, som man gör i exempelvis Norge, där tillgången till hav är stort. Utmed Sveriges västkust begränsas ytorna av en aktiv båttrafik och i Östersjön skulle näringsläckaget bli för stort för ett litet hav.

-Östersjön ser ganska bra ut annars. Torsken återhämtar sig, även om den inte gör det så fort som vi trodde att den skulle, säger Teija Aho, forskare på Kustlaboratoriet.

Hon berättar att den torsk som finns nu är mager och orsaken till det är än så länge okänd.

-Det kan ha hänt något i ekosystemet, som vi inte har koll på.

Tidigare hette det Fiskeriverket, men för ett par år sedan blev verket en del av SLU och heter nu Institutionen för akvatiska resurser. Här arbetar Teija Aho och hennes kolleger. Institutionens uppgift är att övervaka bestånd och ekosystemet i Sveriges hav och sjöar och har runt 150 anställda. Flertalet är biologer som sköter övervakningsprogram och ett 40-tal är forskare som finns på forskningsstationer i bland annat Lysekil, Öregrund, Drottningholm och Älvkarleby.

Forskare som Teija Aho (i röd jacka) samarbetar med fiskerieringen i arbetet med att få ett hållbart fiske.

NYTT FORSKNINGSPROJEKT

Ytterligare en satsning på fisk är ett forskningsprojekt om fiskarnas välfärd. Bo Algers, professor i husdjurshygien vid SLU i Skara har fått tio miljoner kronor för forskningsprojektet "Djurskydd i moderna produktionssystem för fisk". I projektet ska forskarna undersöka reaktioner hos fiskar i fiskodling och titta på om reaktionerna kan vara ett uttryck för en försämrad välfärd.

Forskarna tittar också på hur vind- och kärnkraftverk påverkar fisken. Vindkraftverk som byggs på stora fundament ute i vattnet, har hittills bara gett positiva effekter. Fundamenten skapar mer struktur i vattnet och gör att båtarna inte kan gå så nära, varför fisken skyddas där. Kärnkraftverkens spillvärme kan däremot ställa till problem. Fiskarna lockas till de varmare vattnen kring verken och där växer de till fortare än de borde och leker tidigare. Deras system rubbas. Däremot skulle man kunna utnyttja verkens varma spillvatten i fiskodlingar.

Professor Anders Kiessling arbetar med Fiskodling för svenska förutsättningar. Det forskas i vegetabiliska

fiskefoder, så man inte ska behöva använda fisk. Man tittar också på hur man kan ta vara på den näring som sjunker till botten i fiskodlingarna. Den kan till exempel användas som gödsel i tomatodlingar.

Men helt slut på vild fisk är det inte i svenska vatten.

-I Bottenhavet finns det hur mycket strömming som helst. Det äter vi ju, men inte alls i den utsträckning som vi skulle kunna, betonar Teija Aho.

Hon skulle gärna se att vi oftare hade strömming på våra menyer, eller varför inte id, braxen eller skarpsill? Hon påpekar att det finns väldigt stora resurser i våra vatten som vi inte tar vara på. Fisk som vi inte äter, men som är utmärkta matfiskar.

Teija Aho och hennes kolleger arbetar med att bevaka fiskbestånd, så vi får en balans. I Bottenviken finns ett bra exempel på hur det kan gå till att rädda ett fiskbestånd.

Kalix löjrom är en eftertraktad produkt. I slutet av 1990-talet såg det riktigt illa ut. Siklöjan i Bottenviken riskerade att fiskas ut och fiskeförbud behövde införas för att rädda arten. Men fiskarna ville gärna försöka med egen förvaltning.

-Det innebär att vi forskare gör en uppskattning av hur beståndet ser ut. Sedan träffar vi yrkesfiskarna som själva får bestämma hur mycket fisk de ska ta upp. Dessutom har det byggts rister i trålen, så att den mogna fisken fångas, men den lilla fisken kommer igenom och blir kvar i havet. I dag har fiskbeståndet stabiliserats och fisket av siklöja i Bottenviken är inte längre hotat.

Att få balans i fiskbestånden ligger i allas intresse och när forskare och fiskerieringen samarbetar tar man tillvara på varandras kompetens och kan föra utvecklingen framåt. ●

"Det kan ha hänt något i ekosystemet som vi inte har koll på."